

Het schilderij en het geheugen van de schilderkunst.

De inzet van deze expositie is tweeledig.

Ten eerste is zij een statement over de schilderkunst in het algemeen.

De schilderkunst blijkt bij uitstek in staat om het bewustzijn van historiciteit te incorporeren. Het geschilderde beeld heeft een complexe verhouding tot herinneringen aan voorstellingen, aan schilderen in andere schilderijen, aan tastzin enz. Hierdoor kan het schilderij op vele niveaus eerdere schilderijen hernemen en zich juist ervan onderscheiden, zowel in voorstelling, in kader, compositie, textuur, handschrift, coloriet etc etc.

Het schilderij "vernieuwt" de kunst juist middels haar vele relaties met voorafgaande schilderijen. Vernieuwing door een nieuw concept over een thema te belichamen of door nieuw mediumgebruik, de stokpaardjes van het a-historische laat-modernisme, zijn minder belangrijk voor de schilderkunst.

Bovendien is het belangrijk dat in die complexiteit van de verhoudingen tot herinneringen de mogelijkheid ligt besloten tot vrijheid én in het voorstellen om door de vele keuzes ten aanzien van alle onderling verweven relaties de afbeelding te overstijgen én in het schilderen om niet enkel op een schilderij te lijken.

Dit algemene statement over schilderkunst is in deze tijd belangrijk omdat de huidige kunstkritiek vanuit een eenzijdig begrip van subjectiviteit in de kunst de historische dimensie niet meer mee neemt in haar beschouwen. Maar belangrijk of niet het algemene is geen uitgangspunt voor een goede expositie.

Ten tweede beoogt de expositie daarom te tonen hoe schilderijen in het bijzonder expliciet en vooral op een interessante manier historiciteit incorporeren.

Wij zijn niet geïnteresseerd in het expliciete citeren zelf, waarbij geciteerd wordt om te laten zien dat de kunstenaar niet "van de straat" is en om de koper de zekerheid te bieden dat het werk nu al deel is van "De Kunstgeschiedenis". Postmodernisme en marketing zijn altijd nauw verwant met elkaar geweest. Het 'citaat' wordt echter pas interessant als er een individuele stellingname t.o.v. de historie uit spreekt.

In het werk van **Benoît Hermans** blijkt dat het 'citaat' een beeldelement is dat altijd al ook nog iets anders toont dan hetgeen het in de oorspronkelijke voorstelling en context was. De kunstenaar werkt volgens Hermans altijd met het object - een samenspel van beeld en zijn materialiteit in één - in een sfeer van waarneming, die daar eigen aan is en in onderscheid van het voorstellen. Hierdoor is het historische kunstwerk voor hem ook een actuele gesprekspartner.

Ook **J.C.J. Vanderheyden** neemt het citaat als beeldelement. Afbeeldingen van oude meesters functioneren als een element in zijn ruimtelijke ordeningen, en tonen zich in die context ook zélf als een beeld van ruimte en dus van ons in-de-wereld-zijn. (het museum Boymans van Beuningen bezit een uitgesproken voorbeeld: Introduction to Complexity, 1987).

Toon Noij ondervroeg het kunstenaarschap naar zijn intrinsieke betekenisvolheid.

Aanvankelijk door te kijken hoe de meest basale beeldmiddelen voor ons betekenis creëren, daarna vooral via het allegorische schilderij uit vroegere tijden.

De werkserie voor de biënnale van São Paulo van **Jukka Korkeila** werd door hem getiteld: "Ongelovige Thomas". Een evocatie van een geschiedenis van verbeelding van deze allegorie, die Korkeila's beelden van beleving van lichamelijkeheid kleurt, maar omgekeerd spiegelt dit weer terug op het fysieke in die historische beelden.

Het oeuvre van **Emo Verkerk** is primair portretkunst, waarin de precieze rangschikking van overigens zo elementair mogelijk materiaal (niet in de lijn van Bauhaus, maar veeleer suprematistisch zoals Klioun en Pougny), het authentieke en unieke van de persoon treft. Maar Emo Verkerk gaat ook de uitdaging aan om historische figuren aan hand van het historisch overgeleverde portret, dat iedereen kent, op zijn wijze een tweede leven te geven.

Lucassen herneemt beelden en woorden van diverse tijden en culturen, omdat voor hem het cultuurobject een overstijgende waarde heeft door zijn vermogen het spirituele te belichamen. De geschiedenis schijnt hier irrelevant, maar het paradoxale van een dergelijk begrip van een universele spirituele dimensie tegenover het tijdelijke en het cultuurgebondene, is dat dit begrip gebaseerd is op een gesecculariseerd besef van historiciteit, waarin de abstractie van de context - i.c. de cultus - denkbaar wordt. Door de diversiteit van de objecten uit diverse tijden en culturen heen zien wij de vergelijkbare kracht van hun vorm, doordat wij elk object formeel weten te vergelijken met de verwante objecten uit hun tijd en cultuur.

Bij **Iris Kensmil** verschijnt het citaat als ode. Caravaggio wordt niet in stijl geïmiteerd, maar zijn schilderij (van de Kleine Zieke Bacchus) wordt in haar stijl geschilderd met de aan hem ontleende beeldoplossingen.

© Ferdinand van Dieten
Galerie Ferdinand van Dieten - d'Eendt
Amsterdam, 15 oktober 2004